

چکیده:

مقدمه: ارتقای ایمنی بیمار در مراکز درمانی يك از اولویتهای اصلی سیستمهای بهداشتی و درمانی در سراسر دنیا محسوب میشود. در این راستا استفاده از تجارب دیگر سازمانهای پرخطر و بکارگیری مداخلات فنی و انسانی همچون مدیریت ریسک و ارتقای فرهنگ ایمنی از جمله راهکارهای پیشنهادی جهت ارتقای ایمنی بیمار در مراکز بهداشتی و درمانی میباشد. هر چند که تا کنون ابزارهای متعددی در ارزیابی ریسکهای بالینی در بخش بهداشت و درمان مورد استفاده قرار گرفتهاند، با این حال، شواهد حاکی از این امر است که اکثر این ابزارها فاقد دیدی سیستمی و جامع نگر جهت مطالعه مخاطرات و ریسکهای موجود در این بخش بودهاند. هدف اصلی این مطالعه بررسی امکان بکارگیری يك روش ارزیابی ریسک آیندهنگر مبتنی بر رویکرد سیستمی، متدولوژی ارزیابی ریسک پاپیونی، در بخش بهداشت و درمان و ارائه مدلی کاربردی جهت استفاده از آن در این بخش بود.

روش پژوهش: مطالعه حاضر يك مطالعه موردی با رویکرد مشارکتی بود که در بخش مراقبتهای ویژه بیمارستان شهید هاشمی نژاد صورت گرفت. در مرحله اول این پژوهش، مروری نظاممند به منظور شناسایی ابزارهای ریسک مورد استفاده در بخش بهداشت و درمان با تمرکز بر بخش مراقبتهای ویژه صورت گرفت. در ادامه و در گام دوم به منظور شناسایی زمینه موجود، فرهنگ ایمنی بخش مورد مطالعه با استفاده از رویکرد کیفی بررسی و ارزیابی شد. بدین منظور با بیست تن از پزشکان و پرستاران بخش مصاحبههای نیمه- ساختاریافته صورت گرفت و نتایج به دست آمده با استفاده از روش تحلیل چارچوبی تحلیل گردید. در ادامه، با تشکیل يك تیم ارزیابی ریسک متشکل از کارکنان بخش، مهمترین ریسکهای تهدیدکننده ایمنی بیمار با بکارگیری متدولوژی مدیریت ریسک پاپیونی ارزیابی گردیدند. جهت گردآوری دادهها در مراحل مختلف این متدولوژی، از ابزارهای مختلفی مانند مصاحبه نیمه ساختار یافته، بحث گروهی، ترسیم نمودار جریان فعالیت و تحلیل سلسله مراتبی شغل استفاده گردید.

یافته ها: یافتههای مطالعه کیفی فرهنگ ایمنی حاکی از این امر بود که مواردی همچون ارتقای کار تیمی بین پزشک- پرستار و بهبود ارتباطات، ترویج گزارشدهی خطا، افزایش میزان آگاهی کارکنان از مخاطرات و ریسکهای موجود، ترویج فرهنگ مبتنی بر انصاف و افزایش میزان نظارت بر عملکرد کارکنان در این بخش میتواند در ترویج فرهنگ ایمنی بیمار در این واحد موثر باشد. در مرحله بعد، ۴۸ رویداد ناگوار بالقوه به عنوان ریسکهای مهم تهدیدکننده ایمنی بیمار در این بخش مشخص شده و پس از جمع آوری اطلاعات مقتضی تحلیل شده و عوامل محتمل سیستمی و (Bow-tie) در خصوص آنها، این ریسکها با توجه به مراحل متدولوژی مدیریت ریسک پاپیونی ریشههای موثر در بروز آنها شناسایی گردیدند. پس از ارزشیابی ریسکها و تقابل آنها با معیارهای پذیرش ریسک، استراتژیهای مناسب جهت کنترل و کاهش اثرات ناخوشایند آنها پیشنهاد شده و تعدادی از آنها به مرحله اجرا درآمد. در مطالعه حاضر، با توجه به نتایج عملی کاربرد متدولوژی در محیط بالینی، تغییرات و اصلاحات مقتضی در گامهای مختلف متدولوژی به عمل آمد و متدولوژی مدیریت ریسک پاپیونی پیشنهادی جهت استفاده در بخش بهداشت و درمان ارائه گردید. به طور کلی مهم ترین تغییرات پیشنهادی در متدولوژی حاضر عبارت بودند از: اولویتبندی ریسکها جهت ارزیابی توسط این مدل، ایجاد تغییرات در برخی اصطلاحات مدل، تعیین علل ریشههای موثر در بروز رویداد ناگوار، تقسیمبندی موانع، عوامل تضعیفکننده موانع و علل بروز رویداد ناگوار با توجه به تقسیمبندیهای موجود در بخش بهداشت و درمان، و استفاده از معیارهای مناسب جهت ارزشیابی ریسکهای بالینی،

نتیجه گیری: در پژوهش حاضر سعی شد با بکارگیری عملی متدولوژی مدیریت ریسک پاپیونی در ارزیابی ریسک فرایندهای مختلف بالینی، تلفیق ابزارها و روشهای مناسب و اعمال تغییرات مقتضی، این متدولوژی جهت استفاده در بخش بهداشت و درمان تعدیل و سازگار گردد. بر اساس نتایج این مطالعه، متدولوژی مدیریت ریسک پاپیونی ارائه شده در این پژوهش میتواند ابزاری مناسب و کارا جهت تحلیل ریسکهای بالینی و تهدیدکننده ایمنی بیمار در بخش بهداشت و درمان باشد. علاوه بر این، نتایج این پژوهش حاکی از این امر است که مطالعه فرهنگ ایمنی و عوامل انسانی متاثر بر ارائه خدمات ایمن میتواند پیش از اجرای مداخلات فنی ارتقای ایمنی مفید و ارزشمند واقع شود.

واژگان کلیدی: مدیریت ریسک، فرهنگ ایمنی بیمار، بخش مراقبتهای ویژه، مدیریت ریسک پاپیونی